

країни незаконним шляхом. Це питання потребує протидії з боку держав. Для цього потрібно:

- виявити та ліквідувати канали нелегальної міграції;
- врегулювати проблему щодо незаконного перевезення нелегалів;
- удосконалити законодавства, щодо боротьби з нелегалами;
- створити ефективної міжнародної системи протидії незаконного переміщення мігрантів та торгівлі людьми.

*Гурська Н. О.,  
студентка,*

*Національний університет «Одеська юридична академія»*

## **МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ НАРКОМАНІЇ ТА НЕЗАКОННОГО ОБІГУ НАРКОТИЧНИХ ЗАСОБІВ**

Явище «наркоманії» відоме людству вже багато тисячоліть. За останні сто років наркоманія, поширившись в усьому світі, набула характеру справжньої епідемії. Негативні прояви цього явища настільки очевидні і багатогранні, що держави ставлять протидію незаконному обігу наркотиків в один ряд із такими стратегічними питаннями, як захист прав людини та розвиток демократії [3, с.323]. Саме тому боротьба з наркобізнесом у всіх його проявах потребує колективної політичної волі держав і спільних зусиль у цій сфері.

На початку XX ст. була зроблена спроба обмежити поширення препаратів опію. Першим кроком в цьому напрямі стало скликання Шанхайської опіумної комісії у 1909 р. У 1912 р. у Гаазі відбулася Міжнародна конференція з опіуму, на якій було вироблено першу в світі Конвенцію про наркотики – Міжнародну конвенцію з опіуму. З 1921 р. міжнародний контроль за наркотиками здійснювався в рамках Ліги Націй. У 1925 р. були прийняті Женевська угода про заборону виробництва, внутрішньої торгівлі і використання очищеного опіуму і Міжнародна конвенція з опіуму. У 1931 р. була прийнята Міжнародна конвенція з обмеження виробництва і регулювання розподілу наркотиків і Бангкокська угода.

Наступний етап міжнародного співробітництва у сфері боротьби з наркоманією почався з моменту створення ООН. У 1946 р. ООН прийняла резолюцію, якою затвердила комісію з наркотичних засобів. У 1961 р. цією комісією був вироблений міжнародний

багатосторонній договір про наркотичні засоби – Єдина конвенція про наркотичні засоби.

Як завершальну стадію створення системи міжнародного контролю за виробництвом і розповсюдженням наркотичних речовин, можна відзначити підписання у 1971 р. в Нью-Йорку Конвенції про психотропні речовини. Вона регламентує: заходи контролю над наркотичними засобами і психотропними речовинами, а також заходи з боротьби проти культивування, виробництва, збереження, продажу, купівлі, ввозу і вивозу наркотичних засобів і психотропних речовин і порушення встановлених правил.

У 1987 році Генеральна Асамблея ООН постановила щорічно відзначати 26 червня як Міжнародний день боротьби зі зловживанням наркотичними засобами і їх незаконним обігом. А вже у грудні 1988 року було прийнято Конвенцію Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин, яка не передбачає припинення дії конвенцій 1961 і 1971 р., навпаки, вона містить посилення на деякі положення цих конвенцій [2]. Цей документ удосконалює механізм міжнародного контролю за розповсюдженням наркотиків і містить найбільш розгорнуте поняття незаконного обігу наркотичних засобів в пунктах 1 і 2 статті 3 Конвенції. Дії, передбачені в ній, можна умовно розділити на дві групи: пов'язані з стадіям незаконного обігу наркотичних засобів та психотропних речовин, і ті, які сприяють його здійсненню.

Цим проблемам присвячені і Політична декларація ООН 1990 р., Всесвітня програма дій з міжнародного співробітництва в боротьбі проти незаконного виробництва, пропозиції, попиту, обігу і поширення наркотичних засобів і психотропних речовин.

Сьогодні ООН має ефективну систему спеціалізованих закладів, що займаються питаннями боротьби з наркоманією, токсикоманією і алкоголізмом. До її структури контролюючих закладів належать: Економічна і Соціальна ради, Комісія з наркотичних засобів, Відділ ООН з наркотичних засобів, Міжнародний комітет з контролю за наркотиками та ін.. Крім того, активну участь у боротьбі з незаконним обігом товарів, предметів та речовин, обіг яких визначається чинним законодавством беруть регіональні міжнародні організаційні структури (Міжнародна організація карної поліції(Інтерпол), Рада митного співробітництва).

Враховуючи вище зазначене можна сказати, що історія боротьби з розповсюдженням наркотиків або принаймні спроб якось контролювати їх обіг налічує вже більш як 100 років. І сьогодні, століття потому, ми далекі від вирішення проблеми. Згідно з оцінками ООН, вартісний обсяг незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин дорівнює приблизно 400 млрд. дол. США на рік, причому 50—70 % його припадає на готівковий обіг.

У більшості країн, що беруть участь у боротьбі проти наркотиків, контролюється лише невеличка частина продукції, тобто тільки препарати, що ввійшли в список заборонених наркотичних засобів. Небезпека наркоманії збільшується в міру того, як фабрики і лабораторії роблять усе нові і нові типи синтетичних наркотиків, більш сильних і більш шкідливих. Незважаючи на програми знищення культур маку в Південно-Західній і Південно-Східній Азії, ці регіони продовжують займати лідируючі позиції. Загальна кількість виробленого опіуму оцінюється тисячами тон. Значно збільшилось виробництво афганського маку в Південно-Західній Азії.

Тобто іде інтенсивне насичення «чорного ринку» і традиційними природними наркотиками. Більшість опитаних учнів та студентів, повідомили, що вони легко можуть дістати наркотики на дискотеці, у барі, на вулиці у торговців наркотиками. Таким чином, вживання наркотиків достатньо широко доступний і поширений серед різних верств населення і особливо – молоді.

Тому саме аналіз міжнародних документів дозволяє виділити два основні напрями політики попередження поширення наркотиків та їх немедичного вживання: по-перше – рішуча, жорстка боротьба з незаконним розповсюдженням наркотиків та їх нелегальним ринком, по-друге – гуманізація ставлення до осіб, що страждають на наркоманію [1, с. 319].

Так, у Франції, Італії, Швейцарії, Люксембурзі прийом наркотиків забороняється, але в Італії ця заборона тільки констатується законом, а покарання за його порушення не передбачено. У Великобританії та Ірландії кримінально караним є тільки прийом опіуму. У Бельгії кримінально-правова заборона розповсюджується на групове застосування наркотиків. У Данії, Німеччині, Нідерландах, Португалії вживання наркотиків не кваліфікується за злочин.

У кримінальних законодавствах країн Західної Європи існує система заохочення до лікування правопорушників-наркоманів,

яким як альтернатива кримінальному покаранню може бути призначене лікування. Такий порядок є чинним в Данії, Іспанії. Але досить часто, наприклад, у Бельгії, Греції, Ірландії, Люксембурзі, Португалії, Великобританії, Нідерландах, лікування застосовується як альтернатива по відношенню до реального виконання покарання, у той час як засудження визначається умовним; але у разі недотримання хворим режиму лікування, вирок виконується.

Узагальнюючи, необхідно зауважити, що політика у галузі попередження розповсюдження наркотичних засобів і захворюваності на наркоманію має декілька загальних напрямів у різних країнах. Традиційним напрямом є рішуча нестерпна боротьба з нелегальним розповсюдженням наркотичних засобів, коли використовуються різні репресивні заходи, широко застосовуються оперативні акції. Новий напрям – суттєва зміна ставлення до осіб, які страждають на наркоманію, коли вживаються заходи, спрямовані на подолання негативного уявлення про наркоманів у суспільстві, безпосередньо проводиться психологічна робота з хворими та їх сім'ями, велику увагу при цьому приділяють заходам щодо соціальної реабілітації.

Враховуючи зазначене, можна дійти до висновку, що боротьба з усіма аспектами зловживання наркотиками потребує колективної і спільної відповідальності, яку необхідно нести, в повній мірі дотримуючись принципів, закріплених у Статуті Організації Об'єднаних Націй і міжнародному праві, поважаючи суверенітет і територіальну цілісність держав і дотримуючись прав і свобод людини.

## ЛІТЕРАТУРА:

1. Бандурка С. А., Слинько С. В. Наркомафия: уголовно-правовые средства борьбы: Учеб. пособие. – Х.: РИФ «Арсис, ЛТД», 2001. – С. 319.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995\\_096](http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_096)
3. Музика А. А. Відповідальність за злочини у сфері обігу наркотичних засобів. – К.: Логос, 1998. – 323 с.
4. Тимошенко В. А. Наркобізнес: національна та міжнародна протидія новим викликам / В. А. Тимошенко.— Київ : Атіка, 2006. — 455 с.